

Γράφει ο Δημήτρης Τσατσούλης

Το διπλό πρόσωπο του τραγικού

«**Η Μάνα Κουράγιο και τα παιδιά της**», γραμμένο στη Σουηδία, όπου είχε καταφύγει ο Μπρεχτ μπροστά στη γερμανική επεκτατική μηχανή, πρωτοπαίζεται στο θέατρο **Σάουσιπλάους** της **Ζυρίχης** το 1941, με την **Τερέζα Γκίζε** που συγκινεί το κοινό με τα βάσανα μιας δύστυχης, αλλά ηρωικής γυναίκας. Το 1949, ο ίδιος ο Μπρεχτ, θεωρώντας ότι η πρόκληση του έργου του από το κοινό εκείνης της παράστασης υπήρξε ενάντια στους στόχους του, το σκηνοθετεί στο **Ντόντσες Τεάτερ** με τον **Ενγκελ**, έχοντας επιφέρει διορθώσεις και εμπιστευόμενος τον ρόλο της Κουράγιο στη γυναίκα του **Ελενα Βάινγκελ**. Ο νέος θρίαμβος του έργου δεν αναιρεί το συγκινησιακό στοιχείο που επιθυμεί να αποφύγει ο ορθολογιστής Μπρεχτ, ενώ, έκτοτε, ο τρόπος σκηνοθετικής και υποκριτικής ερμηνείας του έργου παραμένει ανοιχτός.

Εκείνο, ωστόσο, που θα αναδείκνυε την προθετικότητα του συγγραφέα, εμπεριέχοντας ισόβαθμα συγκίνηση και απόσταση του θεατή από το πρόσωπο της Κουράγιο, όπως και κριτικό βλέμμα απέναντι στον πόλεμο, είναι η σκηνοθετική ανάδειξη του διπλού προσώπου της Μάνας Κουράγιο, σκληρής και συμφεροντολόγας, αλλά ταυτόχρονα όχι άμοιρης συναισθημάτων απέναντι στις τραγωδίες της ζωής της. Οι εναλλαγές και η υποκριτική πειθώς της ηθοποιού που τις ερμηνεύει με την ίδια πειστικότητα, περνώντας από τη μία κατάσταση στην άλλη, από τη μια δράση στην άλλη, συνιστούν τον μόνο δρόμο για την επίτευξη της ταυτόχρονης ταύτισης/αποστασιοποίησης του θεατή με το δραματικό πρόσωπο.

Η **Δέσποινα Μπεμπεδέλη**, σε έναν ερμηνευτικό άθλο, σε μία σύζευξη ισχνού σώματος/παρουσίας και πάλλουσας εσωτερικής έντασης, δίνει τα θαυμάσια περάσματα από τη μία κατάσταση στην άλλη, με χρόνους αξιοθαύμαστους, τέτοιους που μετεωρίζουν συναισθηματικά τον θεατή, τον εξαναγκάζουν να περνά από τη συμπόνια στην οργή. Τούτο επιτυγχάνεται στην εξαιρετική παράσταση της «Μάνας Κουράγιο» που σκηνοθέτησε, με αντίληψη δραστικού ποιήματος, φέτος τον χειμώνα, ο **Γιώργος Μιχαηλίδης** στο Ανοιχτό Θέατρο. Μία παράσταση σκηνοθετικής, υποκριτικής και σκηνικής τελειότητας.

Η Μπεμπεδέλη κυριαρχεί, ακούραστη, στη σκηνή, μεταμορφωνόμενη με διακυμάνσεις της φωνής της, αλλά και την ολοκληρωτική σωματική συμμετοχή της, από αδότακτη εμπόρισα σε κεραυνόπληκτο πουλί, από ώριμη ενζένι που ξέρει να ερωτοτροπεί σε καταβεβλημένη γριά που αναγεννάται, συμφύροντας σε ένα από το αυτό πρόσωπο ολοκληρη τη σύγκρουση του σύγχρονου τραγικού ανθρώπου με τον εαυτό του και τον κόσμο.

Σε έναν κόσμο, όπου δεν υπάρχουν πια θεοί ούτε για να

καθορίζουν τη μοίρα του αλλά και ούτε να τους αποδίδει τις ευθύνες του.

Η παράσταση, ωστόσο, δεν στηρίζεται μόνο στο εξαιρετο μίας ερμηνείας, αλλά σε ένα καλοδουλεμένο σύνολο ηθοποιών: Και πρώτα απ' όλα, σε μία **Ντίνα Μιχαηλίδη** που, στον ρόλο της βουβής κόρης **Κάτριν**, παίζει με τη μιμική του προσώπου και την όλη κινησιολογία του σώματος καθ' όλη τη διάρκεια των δρώμενων, δημιουργώντας συχνά ταυτόχρονες δράσεις, ισοδύναμες με τις λεκτικές των άλλων προσώπων.

Οι κινησιακές δραματικές της κορυφώσεις, πέρα από τις παραλωσσικές κραυγές πληγωμένου αγριμιού, γίνονται ισότιμες του πλέον τραγικού λόγου, ανάγοντας το δραματικό πρόσωπο που υποδύεται σε κατεξοχήν τραγικό.

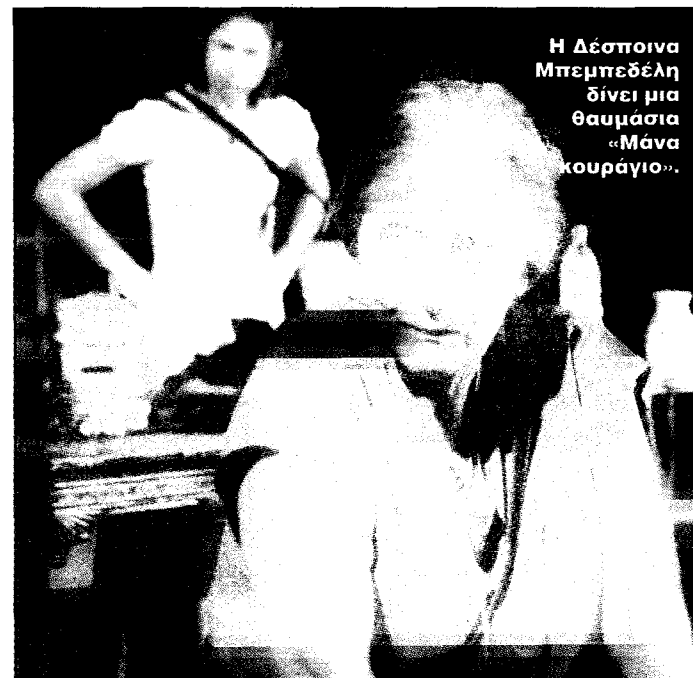
Ο **Δημήτρης Γιαννόπουλος** πλάθει έναν εξαιρετο Μάγειρο, κράμα ερωτύλου και συμφεροντολόγου, ο **Θόδωρος Μπογιατζής** έναν καλοδουλεμένο Ιεροκήρυκα, **θρασύδειλο** και κωμικό, η **Δήμητρα Καλπάκη**, εντυπωσιακή στην εναλλαγή που επιτυγχάνει, ερμηνεύοντας το διπλό πρόσωπο της **Υβέτ**, ως φτωχής πόρνης αρχικά και χήρας Συνταγματάρχου αργότερα, πραγματικά μεταμορφωμένη εμφανισιακά και υποκριτικά.

Μικρή αντίρρηση στην ερμηνεία του **Χάρη Εμμανουήλ**, που αναλαμβάνει τον ανύπαρκτο κειμενικά αλλά απόλυτα μπρεχτικό ρόλο του αφηγητή: Ενώ αρχίζει ως μάλλον αποστασιοποιημένος αφηγητής, ενδεδύμενος επί σκηνής τον ρόλο ενός Λοχία, αλλάζει φωνητικά για να διατηρήσει στο σύνολο της παράστασης, πλέον, αυτή τη φωνητική επιλογή (φέροντας, σε κάθε του νέα εμφάνιση, πάνω στο ίδιο του το σώμα, τα σημάδια του συνεχιζόμενου πολέμου) που, όμως, γίνεται τραγικότερη από εκείνη των δρώντων προσώπων.

Αντίρρηση, επίσης, στην ερμηνεία του **Νίκου Καραγέωργου** που, στον ρόλο του δεύτερου γιου, του Τυροκόμου, δίνει μία χροιά καθυστερημένου μάλλον, παρά τίμιου και αφελούς. Πολύ καλός στον ρόλο του πρώτου γιου **Αϊλφ** ο **Λουκάς Ζήκος**, με εύστοχη εκφραστική του προσώπου και επιδέξια κίνηση. Επαιζε ακόμη και με την πλάτη στραμμένη στο κοινό.

Στους τρεις διαφορετικούς ρόλους που ανέλαβε (Λοχία, Νέου και Σημαιοφόρου) ο **Ηλίας Στρατάκος** κατάφερε να δημιουργήσει τρία δραματικά πρόσωπα μη αναγνωρίσιμα μεταξύ τους, με φωνητική δύναμη και κινησιακή ευστοχία. Εύστοχη ως αγρότισσα και η Μπέλλα Μπερδούση.

Ομως, και οι **Στάθης Βούτος**, **Παύλος Βησσαρίου**, **Ευτύχης Σαρτζετάκης** στους πολλαπλούς τους ρόλους υπήρ-

ξαν μία διαρκής συμμετοχική παρουσία, με ειδική μνεία για τους δύο πρώτους στους ρόλους του πατέρα και γιου Αγρότη της 1ης Εικόνας και για την ευτράπελη φιγούρα του Στρατηγού που έπλασε ο τρίτος.

Μαζί με τους **Δημήτρη Δεγαΐτη** και τον **Γιώργο Παπαχρήστου** σε ρόλους στρατιωτών, κυρίως, υπήρξαν όλοι τους υπεύθυνοι για τις συνεχείς παράλληλες κινησιακές δράσεις, μικρές κινησιακές εοιτίες που έδιναν, όχι μόνον το πολυδιάστατο των δρωμένων, αλλά και μία σκηνοθετική επιμέλεια της σκηνής σε όλο της το εύρος, με άξονα τα κινούμενα αρχιτεκτονήματα που συνιστούν τα σώματα των ηθοποιών. Για τους οποίους θα πρέπει να θεωρείται ευτύχημα η συμμετοχή τους σε αυτή την παράσταση, αδιακρίτως ρόλου.

Η **Αγνή Ντούτση** έφτιαξε εξαιρετα κοστούμια, αλλά και ένα σκηνικό λιτό και λειτουργικό, με κεντρικό μοχλό την περιστρεφόμενη σκηνή που διευκόλυνε, όχι μόνον την εναλλαγή του κινητού σκηνικού, αλλά και την αίσθηση της κίνησης του εξαιρετου αραμιά που είχε φιλοτεχνήσει. Νομίζω πως, οπτικά, η σκηνή εισόδου του αραμιά, όπως και η τελική σκηνή με την «**Μάνα Κουράγιο**» να τον κουβαλά ερειπωμένο, εξαθλιωμένη και η ίδια, είναι από αυτές που θα μείνουν χαραγμένες στη μνήμη του θεατή, συμβάλλοντας και του επιτυχημένου φωτισμού.

Η έγκυρη μετάφραση του **Πέτρου Μάρκαρη** κατέστησε σαφή, απτό και ευπρόσδεκτο στα ότα του θεατή τον λόγο του κειμένου και τους στίχους των τραγουδιών με τη μουσική του **Πάουλ Ντεσάου**, σε μία παράσταση που δίδαξε στον σύγχρονο θεατή τη διαχρονικότητα ενός αριστουργηματικού έργου και ενός μεγάλου ποιητή του Θεάτρου.